

תורת בטחון – פרשת ויחי

בענין קיווי לישועת ה'

לישועתך קויתי ה' (מט, יח)

הנה לשון קיווי - תקוה הוא אחד מן עשר הלשונות של בטחון שהביא החובת הלבוט (סוף שער בטחון). והוא לקוות, ולצפות, ולייחל לישועת ה'. ובעזרה"ת בהמשך נבאר את זה.

הכל בקיווי

איתא במדרש (בראשית רבה פ' צ"ה) וז"ל, "לישועתך קויתי ה', אמר רבי יצחק הכל בקווי, יסורין בקווי, קדושת השם בקווי, זכות אבות בקווי, תאותו של עוה"ב בקווי, יסורין, הה"ד (ישעיהו מו, ח): אף אורח משפטך ה' קוונך, אלו יסורין, לשמך זו קדושת השם, ולזכרך זו זכות אבות, תאות נפש זו תאותו של עוה"ב, חנינה בקווי (שם לג, ב): ה' חננו לך קונו, סליחה בקווי (תהלים קל, א): כי עמך הסליחה, מה כתוב בתריה קויתי ה'; לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסובר בו שגאולה מגעת בימיו, כיון שראה שמת מיד אמר לישועתך קויתי ה', "ע"כ. ופי' העין יוסף וז"ל, "הכל בקווי, כלומר שאפי' אין האדם כדאי זוכה לכל המתנות בזכות הקווי כדמפרש והיינו בזכות האמונה והבטחון. ועל זה אמר: "לישועתך קויתי ה'" שאפילו לא יהיו כדאים כל כך לגאולה וישועה מ"מ תהיה הישועה בזכות הקווי והבטחון. יסורין בקווי - פי' שעם היות האדם בתוקף הצרה ומדוכא ביסורין יקוה לה' שירחם עליו ויסירם מעליו וכו', "עכ"ל ועי"ש בכל דבריו הנפלאים בביאור דברי המדרש.

הרי מבואר מדברי המדרש, שיכול כל אחד ואחד לזכות להכל בקווי, אפילו אם אין האדם כדאי וראוי. שמה שאדם זוכה לו ע"י מדת הבטחון אינו תלוי כלל וכלל בזכויות, כדאיתא בדברי המדרש "אפילו רשע ובוטח בה' חסד יסוכבנו", ואכמ"ל בזה.

יכול לקוות לכל דבר

איתא במדרש תנחומא (פרשת וזאת הברכה): "כתוב קוה אל ה' ושמור דרכו וירוממך לרשת ארץ (תהלים לו, לד), ומה תלמוד לומר ואין מקוה, אמר דוד רבש"ע לכל מדות אדם מקוה, אם הוא עני עד שיעשיהו, חלש עד שיהיה גבור, חולה עד שיתרפא, חבוש בבית האסורין עד שיתירוהו וכו', "ע"כ. ומבואר דיכול יהודי לקוות לכל המדות.

חובה לקוות לישועת ה'

הגם שמבואר מכל הנ"ל דיכול כל אחד ואחד לזכות לישועת ה' ע"י הקווי, מ"מ זהו חובה שמוטלת על כל אחד ואחד לקוות לישועת ה' בעת צרה. הנה כתב רבינו יונה (שערי תשובה שער ג, אות ל"ב) וז"ל, "כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם, לא תירא מהם (דברים ז, יז-יח). כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך, לא תירא מהם (שם כ, א). הוזהרנו בזה, שאם יראה האדם כי

צרה קרובה, תהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה, כענין שנאמר (תהלים פה, י): "אך קרוב ליראיו ישעו", וכן כתוב (ישעיה נא, יב): "מי את ותיראי מאנוש ימות", עכ"ל. ומבואר מדבריו, דכשיהודי שרוי בצער חובה עליו להיות בוטח בהשי"ת, ואסור ליהודי החרד לדבר ה' לפחד משום דבר בעולם, "כי ה' אלקיך עמך", וצריכים רק לבטוח ולקוות לישועת ה' - כי ישועתו קרובה לבא.

עתידין ליגאל בזכות הקווי

איתא במדרש (ילקוט שמעוני תהלים רמו תשל"ו) וז"ל, "למנצח לדוד מזמור שיר קוה קויתי ה' ויט אלי. זה שאמר הכתוב: "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו", אין ביד ישראל אלא הקווי, כדאי הן לגאולה בשכר הקווי, וכן הוא אומר טוב ה' לקווי, ואומר שובו לבצרון אסירי התקוה, שמא תאמר עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו, תלמוד לומר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', קויתם ולא נושעתם, קו ושובו קונו, וא"ת עד מתי נקוה כתיב יחל ישראל אל ה' מועתה ועד עולם, ואומר חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה', ומה כתיב אחריו לדוד משכיל אשרי נשוי פשע, דוד שקוה לי עניתיו. אמר דוד מתוך הקווי ויט אלי וישמע שועתי וישמע אלהים את נאקתם", ע"כ. וכן איתא במדרש (ילקוט שמעוני איכה רמו תתקצ"ז) וז"ל, "דוד שהוא מצפה למלכותו מיד הם נגאלים, שנאמר: ויש תקוה לאחריתך נאם ה' וישבו בנים לגבולם", ע"כ. הרי מבואר מדברי המדרש, דאפילו אם אין ביד כלל ישראל רק עצם הקווי לגאולה, כדאי הם ליגאל.

ועל פי דברי מדרש זה כתב החיד"א (מדבר קדמות מערכת ק' אות ט"ז) שזהו כוונת מה שאנו אומרים בשמונה עשרה "כי לישועתך קוינו כל היום" וז"ל, "ברכת את צמח דוד מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך, כי לישועתך קוינו כל היום. דאומרו "כי לישועתך" אינו מובן מה נתינת טעם הוא, דאם מן הדין נזכה, בלא קיווי נזכה, ואם לא מה יועיל הקיווי. אבל ע"פ האמור [מדרש הנ"ל] א"ש והכי פירושה את צמח דוד וכו' וכי תימא שאין לנו זכות, מ"מ תצמיח "כי לישועתך קוינו" ויש לנו הקיווי ובשכר הקיווי כדאי שתגאלנו", עכ"ל.

צפית לישועה

הנה אחד מן השאלות ששואלין אדם בבי"ד של מעלה: "האם צפית לישועה". כאיתא בגמ' שבת (לא, ע"א): "אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר", ע"כ. ועי' במש"כ הבית הלוי (בקו' הבטחון) וז"ל, "ובשעת הדין שואלין לו צפית לישועה פי' אם חכה לישועה ולא נתיאש ממונה והתחזק ממונה, והתחזק בבטחונו בכל פרט שנתחדש עליו", עכ"ל. וע"ע במש"כ הפלא יועץ (ענין צפוי) וז"ל, "ידוע שאחת מן השאלות ששואלים ליום הדין היא, צפית לישועה (שבת לא, ע"א), וזהו דבר המסור ללב, שלא די באמור בפה שהוא מצפה לישועה, אלא

צריך להיות מצפה לישועה בלב שלם ואמונה שלמה. שכמו שבכל יום אדם מתקרב אל המיתה כך בכל יום ויום מתקרב הגאולה, ואם יתמהמה, נחכה לו כי בוא יבוא בודאי בלי שום ספק. ולא על הגאולה בלבד צריך להיות יושב ומצפה אלא על כל מין צרה שלא תבוא על האדם צריך להיות מצפה תשועת ה' בהרף עין, עכ"ל. הרי מבואר, דהחובה להיות מצפה לישועת ה', אינו רק על הגאולה העתידה, אלא גם על כל ישועה שצריך האדם.

סגולה מהאר"י ז"ל

הנה מרנא החפץ חיים הביא סגולה נפלאה מהאר"י ז"ל (בספרו מהנה ישראל) וז"ל, "צריך כל איש ישראל לצפות לישועה בכל יום כי ישועת ה' כהרף עין, וכמו שאנו אומרים בתפלה "כי לישועתך קוינו כל היום". וכתבו הספרים שלא דוקא על הגאולה בלבד צריך לצפות, אלא על כל מין צרה שלא תבא צריך לצפות לישועת ה'. וכבר כתבו בשם האר"י ז"ל שבכל יום כשאומר: "כי לישועתך קוינו כל היום" - יכוין שמצפה לישועה על כל צרה שנמצא בו והוא מסוגל מאד להצלה, וה' יזכנו להיות מהמקוים לישועתו תמיד ובזכות זה נזכה לתשועה האמיתית בב"א, עכ"ל. [וע"ע במש"כ בספר פלא יועץ, ערך תשועה.]

מהותו של יהודי

כל איש יהודי מעיד כל חייו תמיד עדותו שהוא יהודי ואומר: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". וכתב הספורנו (דברים ו, ד) דבר נפלא וז"ל, "אלהינו - הוא נבחר שבנבדלים אצלנו אשר ממנו נקוה להשיג הפציוני בלי אמצעי ומצד היותו עליון בכחו הבורא הנה לו לבדו ראוי להשתחוות ומצד שממנו תקוותו בלי אמצעי ראוי שאליו לבדו נתפלל ונעבוד", עכ"ל. הרי בעיקר עדותו של כל איש מישראל הוא מעיד בכל יום - שאם נצטרך לאיזה דבר, אנו מקוים אל אבינו שבשמים. זהו עיקר העדות מה שהיהודי מעיד בכל יום, ולא די רק שיאמין שה' אלקינו ה' אחד, רק לקוות לכל דבר! זהו מהותו של יהודי, שאינו בוטח באחר, רק מקוה אך ורק להשי"ת על כל דבר ודבר!

לעולם יש תקוה

ולהורות עד היכן הדברים מגיעים, דלעולם יש תקוה, ואין שום מצב בעולם דשייך יאוש, כדאיתא בדברי הגמ' (ברכות י, ע"א): "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים", ע"כ. הרי דלעולם ליכא שום מצב בהאי עלמא דלית ליה תקוה. ולעולם יש תקוה.

והנה כל זה שייכול האדם לקוות לישועת ה' הוא רק עם תנאי אחד, והוא שיאמין שהקב"ה הוא 'כל יכול' - בעל היכולת. שאם באמת אדם מאמין בזה, באמת לא שייך מצב דלית ליה תקוה, שאפילו אם לא שייך לצייר ולשער היכי שייך הישועה בדרך הטבע, מ"מ אנו מאמינים בני מאמינים שהקב"ה הוא למעלה מדרך הטבע, ואינו מוגבל כלל וכלל להנהגת דרך הטבע, וא"כ בכל מצב שהוא לעולם יש תקוה!

ועי' במה שהאר"י רבינו בחיי (כד הקמח ע' בטחון) וז"ל, "ענין הבטחון בהשי"ת פירש הרב הקדוש ר' יונה זצ"ל כי הוא שידע האדם עם לבבו כי הכל בידי שמים. ובידו לשנות הטבעים ולהחליף המזל ואין לו מעצור להושיע ברב או במעט. וגם כי צרה קרובה אליו ישועת השם קרובה לבא כי כל יכול ולא יבצר ממנו מזימה. גם כי יראה החרב על צוארו אין ראוי לו שתהיה ההצלה נמנעת מלבו ופסוק מלא הוא באיוב (יג, טו): "הן יקטלני לו איחל". והוא שאמר חזקיה לישעיה הנביא ע"ה כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב מונחת לו על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים וכו', וזה שכתוב: "בטחו בו בכל עת" - כלומר, בכל עת שהצרה קרובה ואין אדם יודע דרך להנצל ממנה יש לבטוח בו כי הרבה שערים למקום", עכ"ל.

תקוה בלי ספק

והנה להיות מובטח שבודאי ישיג מה שמקוה אליו, ודאי צריך להיות מקוה כראוי, בלי שום ספק. ועי' במש"כ העיקרים (מאמר ד, פרק מ"ט) וז"ל, "התקוה לדבר שהאדם מובטח בו שיבא, כמו שיקוה לאור הבקר, לא יטריד הנפש אבל ישמחנה, בהיותה משערת הטוב ההוא המבוקש והיותה בוטחת שייגיע, ועל זה הדרך ראוי שתהיה התקוה לשם כשיהיה בוטח בו בטחון שלם שישלים תקותו בלי ספק, אחר שיש יכולת בידו ואין מי שיעכב על ידו, לא כמי שמקוה דבר שמוסופק בו אם יגיע אם לא יגיע", עכ"ל. אם תקותו הוא בלי ספק כמו שמקוה לאור הבוקר, שאור הבוקר ודאי יבא, אז מובטח שבודאי ישיג תקותו.

קו ושובו וקו

מאחר שמבואר מהנ"ל דלעולם - "יש תקוה", אם אחד מקוה לישועת ה' ועדיין לא זכה לזה, אל לו להתייאש, רק יתחזק עצמו לקוות יותר ויותר כמו שכתוב (תהלים כו, יד): "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'". ואיתא במדרש (שחר טוב, מזמור מ"ז) ז"ל, "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' (תהלים כו, יד), קוה אל ה', וקוה אל ה', תקוה אחר תקוה, חזק ויאמץ לבך, אם קויתם ולא נושעתם, קו ושובו וקו, ואם תאמר עד מתי נקוה, כבר כתיב (תהלים קלא, ג): יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם", עכ"ל. הרי, דליכא שום מצב בהאי עלמא דלית ליה תקוה, ואם היה מקוה ועדיין לא נושע - וקוה אל ה'! יחזור ויקוה, מעתה עד עולם, עד שיזכה לישועת ה'.

השי"ת מסייע המקוה להיות מקוה

הנה האלשיך כתב (תהלים כו, יד) וז"ל, "קוה אל ה' ואל תתייאש אם יתמהמה, ותהרהר, רק חזק, ועל ידי כן ויאמץ לבך הוא יתברך יותר על שלך, ואל יהיה זה סיבה שתהרהר יותר אם יאחר אחר האומץ, כי היה בלבך כאילו כבר בא, רק וקוה אל ה' כי נאמן הוא, וזכות יחשב לך", עכ"ל. ומבואר מדבריו, שהבא למהר מסייעין אותו, והבא לקוות לישועת ה', השי"ת מאמץ לבבו לקוות יותר ויותר.

חזק חזק ונתחזק!